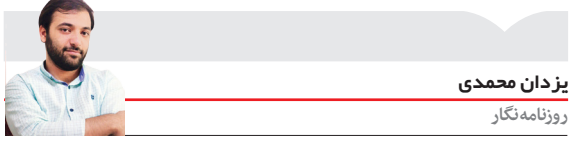

مرکز پژوهش های مجلس:

انحصار در پذیرش به نفع آموزش عالی نیست

یزدان محمدی

روزنامه نگار

مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی در نظر کارشناسی خود درباره طرح «اصلاح تبصره ۲ ماده ۵ قانون سنجش و پذیرش دانشجو در دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی کشور» آن را به صلاح آموزش عالی کشور ندانست و این طرح را منافی آموزش عالی اعلام کرد.

طرح «اصلاح ۲» ماده (۵) قانون سنجش و پذیرش دانشجو در دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی کشور» با امضای ۹۶ نفر از نمایندگان مجلس شورای اسلامی در قالب یک تبصره تقدیم مجلس شده بود که در آن نمایندگان عنوان کرده بودند: «سازمان سنجش آموزش کشور مسئولیت سنجش و پذیرش داوطلبان در دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی در تمامی زیرنظام ها شامل دولتی، غیرانتفاعی، پیام نور، جامع علمی- کاربردی، فنی و حرفه ای و دانشگاه آزاد اسلامی را به عهده دارد. این طرح درصدد است از تکرار بروز مشکلاتی که در سال ۱۳۹۷ در فرآیند پذیرش دانشجو در چند رشته معدود پزشکی و تعدادی از زیرگروه های آن در دانشگاه آزاد اسلامی به وجود آمد، جلوگیری به عمل آورد. با توجه به عدم جامعیت طرح فوق، عدم وجود خلأ قانونی درخصوص هدف طرح مذکور و پاره ای دلایل دیگر که در این گزارش آمده است، تصویب این طرح پیشنهاد نمی شود.»

این نظر کارشناسی چرا مهم است؟

پس از آنکه در دوم مهرماه دانشگاه آزاد اسلامی فراخوان تکمیل ظرفیت خود را اعلام کرد، سازمان سنجش طی اطلاعیه ای این تکمیل ظرفیت را غیرقانونی اعلام کرد. دانشگاه آزاد اسلامی در اطلاعیه خود آورده بود: «به اطلاع کلیه داوطلبان حاضر در جلسه آزمون سراسری سال ۹۸ که براساس کارنامه صادره از سوی سازمان سنجش آموزش کشور مجاز به انتخاب رشته شده اند، می رساند، جهت شرکت در تکمیل ظرفیت این دانشگاه، می توانند از عصر امروز سه شنبه دوم مهرماه لغایت ساعت ۲۴ روز شنبه ۶ مهرماه به مراجعه به سامانه این مرکز به نشانی www.azmoon.org نسبت به انتخاب رشته اقدام کنند.»

فردای همان روز بود که «دبیرخانه» شورای سنجش و پذیرش دانشجو درخصوص تکمیل ظرفیت دانشگاه آزاد اسلامی برای داوطلبان آزمون سراسری سال ۱۳۹۸ اطلاعیه داد. دبیرخانه شورای سنجش و پذیرش دانشجو در این اطلاعیه تاکید کرده بود: «دانشگاه آزاد اسلامی بدون اخذ مجوز از شورای سنجش و پذیرش دانشجو از روز دوم مهرماه سال جاری شروع به انتخاب رشنه با عنوان تکمیل ظرفیت کرده است. دبیرخانه شورای سنجش و پذیرش دانشجو ضمن اعلام مغایرت تکمیل ظرفیت دانشگاه آزاد اسلامی با مصوبه جلسه دهم شورای مذکور اعلام می کند که انتخاب رشته و پذیرش دانشجو تحت عنوان تکمیل ظرفیت بدون اخذ مجوز از شورای مذکور فاقد وجاهت قانونی بوده و پذیرش این داوطلبان مورد تایید نیست.» این اطلاعیه آغاز کشمکش مجدد دانشگاه آزاد اسلامی با شورای سنجش و پذیرش بود. فردای بروز این مساله، دکتر محمد مهدی طهرانچی، رئیس دانشگاه آزاد اسلامی در اظهاراتی نسبت به اطلاعیه سازمان سنجش واکنش نشان داد؛ او در جلسه شورای دانشگاه گفت: «پذیرش دانشجو پخش های مربوط به خود را دارد، چه کسی گفته است که پذیرش باید تک مرحله ای باشد، دانشگاه اختیار دارد به صورت دومر حله ای عمل کند و با تکمیل ظرفیت تعداد دانشجویان خود را به حد تصاب برساند. جای تعجب است که اطلاعیه می دهند که اقدام دانشگاه آزاد اسلامی غیرقانونی است، در صورتی که پذیرش دانشگاه آزاد اسلامی کاملاً قانونی بوده است.»

سنجش و پذیرش طبق قانون حق دانشگاه هاست

«فرهیختگان» در شماره ۲۸۲۵ خود در تاریخ هفتم مردادماه متن میزگردی را که با حضور سه تن از معاونان آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحدهای استان تهران برگزار شده بود منتشر کرد که در این میزگرد به صراحت اعلام شده بود که حق از دانشگاه ها توسط وزارت علوم سلب شده است. عبدالله قاسمی، معاون آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرقدس با اشاره به جدایی وزارت بهداشت و علوم و مسیری که این دو وزارتخانه برای آموزش تحصیلات تکمیلی در پیش گرفته اند، گفت: بود، «وقتی

نیمکت خبر

تخلفات دانشجویان در پایان نامه ها رصد می شود

محسن شریفی، مدیرکل دفتر برنامه ریزی و سیاستگذاری امور پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری گفت: «تخلفات دانشجویان در پایان نامه ها توسط کمیته های اخلاقی دانشگاه ها رصد می شود.» او در گفت وگو با ایرنا در این خصوص گفت: «برای سلامت کار در پایان نامه ها، کمیته اخلاق و پژوهش شکل گرفته و آیین نامه اجرایی آن نیز نوشته شده و اقداماتی صورت گرفته است.» او اظهار داشت: «وظیفی که برای کمیته های اخلاق در نظر گرفته شده، این است که ابتدا کارگاه های لازم را برای افزایش سطح آگاهی دانشجویان و اعضای هیات علمی برگزار کنند تا آنها از حق و حقوق خود مطلع شوند. کارگروهی نیز در سطح وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و وزارت بهداشت مشخص شده است.» به گفته وی، آیین نامه اجرایی قانون پیشگیری و مقابله با تقلب در تهیه آثار علمی نیز در دو سطح کارگروه وزارتی و موسسات و دانشگاه ها اجرایی می شوند.

وزارت بهداشت از وزارت علوم انشقاق پیدا کرد، به نظر وزارت علوم روزبه روز ضعیف شد، ولی وزارت بهداشت بسیار خوب عمل کرد، چون نظارت هایش واقعا عادلانه بود. به واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی هم به عنوان یک متولی آموزش پزشکی می توان نگاه کرد، بدون هیچ نوع نگاه سیاسی و غیرآکادمیک. وزارت بهداشت ارزیابی سختگیرانه ای نیش گرفت، به طوری که خیلی از دانشجویان مادر واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی، ترزهای بالایی را در رشته های دندانپزشکی، پزشکی و داروسازی کسب کرده اند. ۱۰ سال دانشگاه آزاد اسلامی در آزمون جامع بالینی و دندانپزشکی رتبه اول بوده. بحث ما عادلانه بودن ارزیابی و حمایت هاست. ما نمی گوییم از دانشگاه آزاد اسلامی نظارت را حذف کنند (مثلا به ما می گفتند حتما باید سه نفر استادیار و یک دانشیار داشته باشید، درحالی که در برخی مراکز دانشگاهی حتی یک نفر هم وجود نداشت، بلکه باید دانشگاه ها را مورد ارزیابی قرار دهند. اخیرا مساله ای که وزارت علوم در رابطه با آن به دانشگاه آزاد اسلامی تذکر داده، موضوع سنجش و پذیرش است. ماده ۵ قانون که توسط کمیسیون آموزش مجلس مصوب شده، به صراحت می گوید سنجش و پذیرش دانشجویان باید از طریق خود دانشگاه ها صورت پذیرد. وزارت علوم این حق را از دانشگاه گرفته است، در مقطع ارشد و دکتری به تعداد دو یا سه و پنج نفر پذیرش داده اند، در صورتی که واقعا تنها در دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرقدس، ۱۱ عضو هیات علمی برای رشته صنایع غذایی وجود دارد؛ چهار عضو دانشیار و یک عضو آن هم استاد تمام، آن وقت این واحد باید دو نفر پذیرش و جذب داشته باشد؟ دخالت های وزارت علوم در جهت کیفی سازی نیست. حالا چه اهدافی درحال پیگیری است، من کاری ندارم. وزارت علوم باید مثل وزارت بهداشت قبول کند که دانشگاه آزاد اسلامی در کنار آن برای اهداف عالی نظام آموزشی کشور تلاش می کند، آن هم بدون هزینه دولتی. ما ۱۰۰ هزار پرستار تا ۱۰ سال آینده نیاز داریم که ۳۰ تا ۴۰ درصد پرستاران از دانشگاه آزاد اسلami فارغ التحصیل می شوند. دانشگاه آزاد اسلامی در شرایط فعلی روی مسیری قرار گرفته که نمی تواند به زور متقاضیان آن را روی کرسی های دیگر دانشگاه ها بنشانند؛ داوطلبان خودشان انتخاب می کنند. مردم خیلی از واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی را حتی به دانشگاه های دولتی نیز ترجیح می دهند.»

تکمیل ظرفیت دانشگاه آزاد اسلامی قانونی اعلام شد

پس از این ماجرا برخی رسانه هادر گزارش هایی سعی در ایجاد انحراف در مسیر قانونی بودن این حق برای دانشگاه آزاد اسلامی داشتند که سازمان سنجش در ساعات پایانی یکشنبه هفتم مهرماه در اطلاعیه ای از بلایان بودن ثبت نام تکمیل ظرفیت

دانشگاه

رشته های علوم پزشکی دانشگاه آزاد اسلامی خبر داد. در اطلاعیه سازمان سنجش اعلام شده بود: «به اطلاع کلیه داوطلبان آزمون سراسری سال ۱۳۹۸ می رساند، شورای سنجش و پذیرش دانشجو براساس درخواست رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی و با حضور ایشان در روز یکشنبه مورخ ۱۳۹۸/۷/۷ به صورت فوق العاده تشکیل جلسه داد و مصوب کرد: ۱- انجام تکمیل ظرفیت رشته های علوم پزشکی دانشگاه آزاد اسلامی براساس ظرفیت های اعلامی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی برای سال ۱۳۹۸ با بلایان است. ۲- انجام تکمیل ظرفیت در رشته های غیر علوم پزشکی مورد تصویب قرار نگرفت و مقرر شد دانشگاه آزاد اسلامی تمهیدات لازم را مبنی بر لغو تکمیل ظرفیت این رشته ها انجام دهد.»

چه چیزی به نفع منافع آموزش عالی کشور نیست؟

مرکز پژوهش های مجلس در معاونت اجتماعی – فرهنگی، دفتر مطالعات آموزش و فرهنگ با اشاره به اینکه که تنها دانشگاه آزاد اسلامی به عنوان یک نهاد غیردولتی دارای یک مرکز سنجش و پذیرش مستقل است، می گوید: «باید توجه داشت دو عامل کلیدی عدالت و کیفیت همواره در فرآیند سنجش و پذیرش نقشی تعیین کننده دارند. از آنجا که دانشگاه آزاد اسلامی ازجمله زیرنظام های عمده آموزش عالی کشور است، نمی توان این دانشگاه را از رعایت این دو مقوله مستثنا دانست، بنابراین نظارت بر این دانشگاه توسط نهادهای مسئول با هدف تبعیت از شاخص های کیفی آموزش عالی امری ضروری و اجتناب ناپذیر است. از این رو برگزاری یک آزمون سنجش توسط یک نهاد بیطرف با هدف غربالگری علمی داوطلبان ورود به دانشگاه های کشور ازجمله دانشگاه آزاد اسلامی که حداقل دانش و توانایی های داوطلبان را تضمین کند، بسیار مفید به نظر می رسد، اما چون فقط معطوف به معدودی از رشته ها و داوطلبان دانشگاه آزاد اسلامی است، بنابراین بسیار جزئی و بخشی قلمداد می شود که علاوه بر این، در موضوع این طرح خلأ قانونی مشاهده نمی شود. از طرف دیگر با توجه به اینکه بسیاری از تحقیقات به وضوح نیاز به تغییر در میزان اختیارات و استقلال نهادی دانشگاه های ایران را نشان می دهند. تصویب این طرح به نفع منافع آموزش عالی کشور برآورد نمی شود، لذا پیشنهاد می شود مجلس شورای اسلامی ضمن رد طرح فوق با تکیه بر اهرم های نظارتی قوی که در اختیار دارد، نظارت بیشتر و موثرتری بر فرآیند سنجش و پذیرش دانشجو داشته باشد.»

۶ دلیل برای استقلال دانشگاه ها درخصوص پذیرش دانشجو

مرکز پژوهش های مجلس در نظر کارشناسی اول مهرماه امسال خود با توجه به

آنچه پیش تر عنوان شد، ۶ دلیل برای درست نبودن محروم کردن دانشگاه ها از جمله دانشگاه آزاد اسلامی از امکان مشارکت در پذیرش دانشجویان را مورد بررسی و ارزیابی قرار داده است و به صراحت اعلام می کند با توجه به تجربه ممتد دانشگاه آزاد اسلامی درخصوص سنجش و پذیرش دانشجو از ابتدای تشکیل این نهاد، بنابراین نمی توان به دلیل پاره ای مشکلات موردی، این دانشگاه را فاقد توانایی و کارایی لازم برای پذیرش دانشجو دانست.

۱ از آنجا که طرح فوق ناظر به تعدادی رشته معدود و تعداد اندکی از جامعه داوطلبان دانشگاهی و فقط معطوف به دانشگاه آزاد اسلامی است، عمومیت ندارد و نمی تواند رافع دیگر اشکالات موجود در نظام سنجش و پذیرش دانشجو در کشور باشد.

۲ سنجش و پذیرش دانشجو با توجه به تحولات مداوم حوزه های علمی و دانشی و تغییر در رفتار داوطلبان ورود به رشته های مختلف دانشگاهی علی الاصول از جنس مسائل اجرایی و غیرتقنینی است و به این لحاظ ورود مجلس شورای اسلامی به این موضوع می تواند به تصלב در اجرای شیوه سنجش و پذیرش که بالذات نیازمند پویایی است بینجامد و به تبع آن اصلاح قانون یا تصویب قانون جدید را ایجاب کند که تعدد قوانین مربوط به سنجش و پذیرش در یک دهه گذشته شاهدی بر این مدعاست. بر این اساس پرداختن مجلس شورای اسلامی به اصلاح تبصره «۲» ماده (۵) قانون سنجش و پذیرش دانشجو، که مساله ای جزئی و موردی است و تحقق هدف طرح دهندگان نیز نیی از تصویب قانون فراهم آمدنی است، می تواند وهن قانون و قانونگذار را به دنبال داشته باشد.

۳ دانشگاه آزاد اسلامی از بدو تشکیل در سال ۱۳۶۲، سنجش و پذیرش دانشجو را در تمام واحدهای خود در سراسر کشور اجرا کرده است، اما با تصویب قانون سنجش و پذیرش دانشجو در سال ۱۳۹۲ عملا مسئولیت سنجش برعهده سازمان سنجش آموزش کشور گذاشته شده و دانشگاه آزاد اسلامی فقط مسئولیت پذیرش دانشجویان خود را به عهده داشته است، بنابراین با توجه به تجارب ممتد دانشگاه آزاد اسلامی در پذیرش دانشجو نمی توان به دلیل پاره ای مشکلات موردی این دانشگاه را فاقد توانایی و کارایی لازم برای پذیرش دانشجو دانست.

۴ این طرح به تمرکزگرایی غیرضروری در نظام پذیرش دانشجو در کشور کمک می کند. تجربیات جهانی نشان می دهد اکثر دانشگاه های دنیا در کشورهای پیشرفته در امر پذیرش دانشجو مشارکت دارند یا اینکه از استقلال عمل کامل برخوردار هستند. حتی برخی کشورها مانند ژاپن که در گذشته از یک نظام سنجش و پذیرش متمرکز استفاده می کردند، در سال های اخیر تغییر رویه داده اند و امکان مشارکت و دخالت دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی را در امر پذیرش دانشجو فراهم ساخته اند. بنابراین هدف این طرح برخلاف رویه های موجود جهانی است که تغییر حالت از دخالت بیش از حد و شیوه متمرکز به استقلال بیشتر دانشگاه ها و تکیه بر شیوه های مناسب تر نظارت و بررسی عملکرد را برگزیده اند.

۵ براساس «قانون سنجش و پذیرش دانشجو در دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی کشور» برنامه ریزی، تصویب مقررات هماهنگی و نظارت بر نحوه سنجش علمی و پذیرش دانشجو برای کلیه دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی کشور برعهده «شورای سنجش و پذیرش دانشجو» است. بنابراین قانون قبلا در دو مقوله بسیار مهم یکی تصویب مقررات سنجش و پذیرش و دیگری نظارت بر فرآیند سنجش و پذیرش تکلیف را مشخص کرده و آن را برعهده «شورای سنجش و پذیرش» گذاشته است، بنابراین در این خصوص خلأ قانونی مشاهده نمی شود و نیازی به تغییر یا اصلاح قانون نیست.

۶ برخی قوانین حوزه آموزش عالی ازجمله ماده (۱) قانون احکام دائمی برنامه های توسعه کشور برای دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی کشور شخصیت حقوقی مستقل رنظر گرفته و دانشگاه ها را در بسیاری از شئون ازجمله مقررات مالی، اداری، استخدامی و تشکیلاتی تابع مصوبات هیات های امنای خود کرده است؛ بنابراین، این قانون نشان دهنده حرکت کشور به سمت وسویی است که به استقلال نهاد دانشگاه کمک کند. اما به نظر می رسد طرح «اصلاح تبصره (۲) ماده ۵ قانون سنجش و پذیرش دانشجو در دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی کشور» مسیری متضاد را طی می کند که خلاف برنامه ها و قوانین سال های اخیر کشور در حوزه آموزش عالی است.

موافقت با خالی ماندن ظرفیت دانشگاه ها

دو معاون وزیر علوم، تحقیقات و فناوری درخصوص ظرفیت های خالی دانشگاه ها اعلام کردند: «هیچ الزامی برای پر کردن ظرفیت های خالی دانشگاه ها وجود ندارد و این مساله تا حدودی عقلانی است.» ابراهیم خدایی در گفت وگو با ایرنا در باره الزام برای پر کردن ظرفیت های خالی دانشگاه ها اظهار داشت: «ظرفیت های دانشگاه ها براساس تعداد متقاضیان نیست؛ در یک مقطعی دانشگاه ها گسترش پیدا کردند و با توجه به این توسعه با ظرفیت هایی مواجه هستیم که دانشگاه ها می توانند پذیرش کنند، اما داوطلب به اندازه کافی نیست.» او افزود: «دانشگاه ها نمی توانند ظرفیت های خالی را اعلام نکنند و از سوی دیگر، داوطلب هم اقدام به انتخاب رشته و موسسه مورد علاقه خود می کند.» معاون وزیر علوم، تحقیقات و فناوری خاطر نشان کرد: «هیچ اشکالی هم برای ظرفیت های خالی وجود ندارد و دفتر گسترش آموزش عالی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری حدنصاب و کف ظرفیت های دانشگاه ها را به سازمان سنجش آموزش کشور اعلام می کند.»

نظرخواهی از دانشگاه ها برای تغییر بومی گزینی کنکور

قائم مقام وزیر علوم از جمع آوری پیشنهاد های دانشگاه ها برای اصلاح مصوبه بومی گزینی خبر داد و گفت: «این پیشنهادها به شورای عالی انقلاب فرهنگی منعکس می شود تا برای سال آینده اصلاح شود.» عبدالرضا باقری در گفت وگو با مهر درباره بومی گزینی و اشکالاتی که بر آن وارد است، گفت: «بومی گزینی مزایا و معایبی دارد و اگر بخواهیم اصلاح و تغییری در آن ایجاد کنیم، باید معایب و مزایای آن را با هم ببینیم.» او ادامه داد: «یکی از اشکالات وارد بر بومی گزینی، مسائل قومی و قبیله ای است. برخی مواقع در یک دانشگاه که عمدتا بومی هستند، مسائل قومی و قبیله ای پیش آمده و پیامدهای دیگری نیز به دنبال داشته است.»

قائم مقام وزیر علوم افزود: «اکنون درحال جمع آوری پیشنهاد های دانشگاه ها برای اصلاحیه بومی گزینی هستیم که به شورای عالی انقلاب فرهنگی ارائه کنیم تا این اصلاحات برای سال آینده انجام شود.»